

Styret i Sparebank 1 SMN
Postboks 4796 Torgarden
7467 TRONDHEIM

VÅR REFERANSE
11/3078

DERES REFERANSE

DATO
22.11.2018

Merknader IRB-tilsyn - endelig rapport

Finanstilsynet gjennomførte 24. november 2017 stedlig tilsyn i SpareBank1 SMN. Tilsynet var del av Finanstilsynets løpende oppfølging av bankens bruk av interne modeller for beregning av kapitalkrav for kredittrisiko (IRB).

Til grunn for disse merknadene ligger Finanstilsynets foreløpige rapport datert 14. mai 2018 og styrets tilsvaret i brev 30. august 2018.

Finanstilsynet har følgende merknader etter det stedlige tilsynet:

Uavhengighet i valideringen

I tilbakemeldingsbrev etter forrige IRB-tilsyn, datert 27. mars 2017, ble banken bedt om å dokumentere hvordan den sikrer uavhengighet fra SpareBank1-alliansens Kompetansesenter for kredittmodeller (KFK) i valideringen. I foreløpig rapport gjentok Finanstilsynet at bestilte analyser og vurderinger fra KFK må drøftes kritisk. Finanstilsynet viste også til at vurderingen av nivået på LGD-modellens reduksjonsfaktor for sikkerhetsverdi av næringseiendom i nedgangstid var basert på en analyse fra KFK, uten videre diskusjon av banken.

Det fremgår av styrets svar at banken mener KFK ikke har spesielle insentiver til å anbefale høye eller lave reduksjonsfaktorer, og at banken ikke kan se at bestilte vurderinger fra KFK påvirker bankens uavhengighet i valideringsarbeidet. Finanstilsynet vil i denne sammenheng påpeke at KFK står for utvikling av bankens modeller, og fastholder at analyser og vurderinger som er bestilt fra KFK for valideringsformål må drøftes kritisk.

Validering av PD-modellen for foretak

Banken vurderer PD-nivået mot et estimat for langsiktig utfall for mislighold som beregnes som et vektet gjennomsnitt av misligholdfrekvenser målt for en alvorlig nedgangskonjunktur og for normalkonjunktur. Gjennomsnittlig observert mislighold for perioden 2010-16 benyttes som mål på normalkonjunktur. Basert på en vurdering av forskjellen mellom nivåene på PD og langsiktig utfall, konkluderte banken med at PD er overestimert. I foreløpig rapport reiste Finanstilsynet spørsmål om observert mislighold i en periode preget av lavt rentenivå er representativt for normale konjunkturer, og kommenterte at estimatet for misligholdfrekvens i alvorlig nedgangskonjunktur og tilhørende vektning ikke fremstår spesielt konservative, og ikke var drøftet i valideringsrapporten.

Det fremgår av styrets svar at banken mener perioden 2010-16 representerer en normalkonjunktur. Styret viser til at det lave rentenivået trekker i en retning, men at negativt produksjonsgap mesteparten av perioden og oljeprisfallet, som resulterte i redusert aktivitet og investeringsvilje i deler av økonomien, trekker i en annen retning. Styret viser også til et vedlegg fra en tidligere valideringsrapport som redegjør for nivå på estimatene for misligholdfrekvens og vekting for alvorlig nedgangskonjunktur.

Finanstilsynet vurderer at bankens forutsetninger kan gi for lavt nivå på langsiktig utfall, og ber banken utvide vurderingene av konjunktursituasjon og rentenivå i valideringen av PD.

Validering av LGD-modellen for foretak

I foreløpig rapport påpekte Finanstilsynet at bankens LGD-estimer er betydelig lavere enn nivået som lå til grunn for IRB-tillatelsen. Finanstilsynet påpekte samtidig at det er betydelig usikkerhet knyttet til LGD-estimeringen, og at dette ikke drøftes tilstrekkelig i valideringen. I svarbrevet skriver styret blant annet at redusert LGD i foretaksporteføljen skyldes bedret sikkerhetsdekning. Styret mener usikkerheten er drøftet og hensyntatt i valideringsrapporten, men spør om Finanstilsynet vil peke på spesielle områder eller delområder der usikkerheten ikke er tilstrekkelig drøftet.

Finanstilsynet vil vise til flere forhold som bidrar til usikkerhet om målte effekter: Modellene er forenklinger der risikoen måles ved hjelp av utvalgte forklaringsvariabler. Forbedringer i disse forklaringsvariablene tilsier ikke nødvendigvis at den faktiske risikoen i porteføljen reduseres like mye som modellen måler. Effekten av tiltak for å redusere risikoen i porteføljen basert på modellens forklaringsvariabler vil lett bli overvurdert. Videre kan beregningstiden for faktiske tap strekke seg over mange år, og på kort sikt vil det være vanskelig å vurdere om målte risikoforbedringer motsvares av lavere tap. LGD-estimatet skal reflektere tapsgrad i nedgangstid, og banken mangler datagrunnlag for nedgangstid.

I foreløpig rapport kommenterte Finanstilsynet at banken i valideringen hovedsakelig vurderer observert LGD mot estimert LGD for de misligholdte engasjementene, som ligger betydelig høyere enn estimatene for totalporteføljen. Finanstilsynet vil påpeke at banken ikke kan konkludere at LGD er forsvarlig estimert uten en nærmere vurdering av estimatene for totalporteføljen. Sammenligninger mellom estimert og observert LGD bare for misligholdte engasjementer, er mest relevant for vurderinger av LGD på klassenivå, og banken må legge mest vekt på resultatene for de laveste klassene der størsteparten av porteføljen befinner seg.

Finanstilsynet opprettholder varselet fra foreløpig rapport om at banken kan bli pålagt å øke LGD, men vil avvende konklusjonen til neste valideringsrapport foreligger. Finanstilsynet ber banken oversende den nye valideringsrapporten så snart den er godkjent i styret, samt styreprotokoll fra behandlingen av rapporten.

Endringer i reduksjonsfaktorer

Banken varslet Finanstilsynet 21. desember 2017 om endringer i enkelte reduksjonsfaktorer i LGD-modellen for foretak, og en reduksjon i modellens overordnede sikkerhetsmargin. Finanstilsynet vurderte at endringene er søknadspliktige, og det fremgår av styrets svar at banken tar vurderingen til etterretning.

Finanstilsynet vil behandle varselet som en søknad, og vil komme tilbake til saken i et eget brev. Finanstilsynet ber styret i SMN om å reversere reduksjonen i den overordnede sikkerhetsmarginen inntil søknaden er sluttbehandlet.

Næringseiendom

Banken ble i forkant av tilsynet bedt om å forberede særskilte analyser av næringseiendomsporteføljen og tilhørende IRB-parametere. Banken fant blant annet at effekten på LGD av mindre endringer i sikkerhetsverdiene er forholdsvis liten, og vurderte at følsomheten er begrenset med dagens engasjementssammensetning. Banken viste at mislighold og tap har vært relativt lave de siste årene. Finanstilsynet understreker at erfaringer fra tidligere kriser i Norge og andre land tilsier at mislighold og tap på næringseiendom i liten grad inntreffer i gode tider, men at tapene kan bli store i dårlige tider. Det tilsier konservative marginer i kalibreringen.

Finanstilsynet fikk oversendt til sammen 15 kredittsaker for gjennomgang av verdivurderinger av pant i næringseiendom og valg av reduksjonsfaktor for LGD-beregningen. I foreløpig rapport påpekte Finanstilsynet at forutsetningene for verdivurderingene gjennomgående var lite drøftet i de små sakene, men i større grad beskrevet og vurdert i de større sakene. I foreløpig rapport ble det understreket at det blant annet for kontrollformål er viktig at kredittsakene kan leses på selvstendig basis, også de mindre sakene.

Finanstilsynet noterer fra styrets svar at banken stiller ulike krav til dybde i analyser og vurderinger som gjøres i kredittsaker, avhengig av risiko og volum, men at banken tar til etterretning at også mindre saker for kontrollformål bør kunne leses på selvstendig basis.

Kopi av dette brevet bes sendt til ekstern revisor.

For Finanstilsynet

Bjørn Andersen
seksjonssjef

Gabriel Støyva
seniorrådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ikke håndskrevne signaturer.